

Al cap d'un any de la mort del seu marit al Camí de Santiago, la Lotte decideix seguir les seves passes i descobreix un obscur secret...

A n y a N i e w i e r r a

EL CAMÍ

«Una novel·la de suspens
boníssima.

Increïblement emocionant».

Mezza AD

Columna

ANYA NIEWIERRA
EL CAMÍ

Traducció de Laia Fàbregas Ferrús

COL·LECCIÓ CLÀSSICA

TÍTOL ORIGINAL: *DE CAMINO*

PRIMERA EDICIÓ: NOVEMBRE DEL 2024

© ANYA NIEWIERRA, 2021

PUBLICAT EN NEERLANDÈS PER PRIMERA VEGADA PER L'EDITORIAL LUITINGH-SIJTHOFF B.V., 2021

DRETS DE LA TRADUCCIÓ ACORDATS AMB SHARED STORIES A TRAVÉS D'ASTERISC AGENTS

© DE LA TRADUCCIÓ DEL NEERLANDÈS: LAIA FÀBREGAS FERRÚS, 2024

© DEL MAPA: CORTESIA DE TOM BRINKMAN

© DE LES IL·LUSTRACIONS DE L'INTERIOR: JAN DE JONGE

© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-3260-3

DIPÒSIT LEGAL: B. 17.292-2024

FOTOCOMPOSICIÓ: GRUP62

IMPRÈS A CATALUNYA - PRINTED IN CATALONIA

www.columnnaedicions.cat

*Aquest llibre té com a escenari esdeveniments i llocs històrics,
però la història que s'hi explica és ficció. Qualsevol semblança
amb persones o organitzacions existents és pura casualitat.*

L'editor agraeix el suport a la traducció de la
Nederlands Letterenfonds Dutch Foundation for Literature

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autors i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos)
si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.
Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com
o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

El xivarri de les cascades és intrusiu. Vaja! Quin brogit! M'inclino, aixeco l'urna i abraço el pot que conté l'Emil contra la meva camisa humida. Camino riu avall uns quants metres més, m'aturo i miro al meu voltant. Sí, aquesta és la ubicació de la foto. Em trec les vambes d'una revolada, faig uns quants passos sobre els còdols gruixuts i paro l'orella de nou. És estrany. Mai m'havia adonat que un riu pot produir tants sons diferents, des d'un balbuceig dolç fins a un retronys salvatge.

L'altíssima paret de roca amb les cascades escumoses sembla que s'inclini cap endavant. Ensumo. L'aigua salvatge té l'olor del fang i el bosc després de la pluja. Torno a deixar l'urna a terra, salto pels còdols calents fins a la riba, estiro la branca d'un arbre i la llenço cap a l'aigua en moviment. La branca es precipita balandrejant cap al revolt i després desapareix de la vista. Inspiro i expiro unes quantes vegades. Aviat la branca s'acosta a la casa on va néixer l'autèntic Emil Jukić. El xalet està situat a mig turó, uns centenars de metres més enllà, on el riu torna a serpentejar tranquil·lament, gairebé sense fer soroll. Se

sentia el cant dels ocells, allà, i hi havia la vista d'unes aigües d'un blau profund i uns turons de color verd fosc. Era tan tranquil. Segons una dona gran, allà darrere hi vivia l'autèntic Emil Jukić i els nens jugaven aquí, prop d'aquesta cala, envoltats de roques grises, on el riu ferotge ofega els batecs del cor. On soc ara també és on es va fer la foto amb els seus dos amics, la foto que l'any 1995 es va endur quan va fugir de Bòsnia.

Ho farem aquí. Vaig cap a la seva urna de llautó, l'aixeco, torno a l'aigua, desenrosco la tapa i la fico a la meva bossa de mà. Al costat, amb lletres elegants, hi ha gravat «Emil Jukić». Veure el seu nom així es fa estrany. És evident que encara estic processant el fet que el meu marit no es deia realment Emil Jukić. A l'autèntic Emil Jukić se'l va donar per desaparegut des de l'estiu de 1995, va dir l'Omer Zečinić, l'advocat bosnià especialitzat en investigacions de persones desaparegudes que vaig contractar per esbrinar qui era l'Emil realment. Vaig parlar amb ell dimecres passat al seu despatx a Sarajevo. El veritable Emil Jukić va desaparèixer després que una milícia serbo-bosniana va massacrar mig poble i el va netejar de tots els croats i musulmans bosnians. No va ser fins al 2017 que es van trobar i identificar els seus ossos en una fossa comuna. Em vaig quedar sense paraules quan l'Omer Zečinić em va donar el missatge i després vaig esclatar a plorar davant del seu escriptori. Quina vergonya. Les meves emocions han anat oscil·lant en totes direccions des d'aquella conversa, del desconcert a la ràbia i de la incredulitat a la tristesa. En una mateixa nit puc tenir moments en què vagarejo per l'habitació d'hotel, per després obrir la finestra presa del pànic per respirar aire fresc. Avui em mantinc sorprenentment impassible, gràcies als nois, és clar. El meu instint matern em dona la força primigènica que

sempre hi és quan es tracta dels nens. Els meus fills no han de notar res. No poden saber res. Encara no.

Passo el polze per les lletres gravades a l'urna. Però... qui era? Amb qui vaig estar casada durant vint-i-un anys? Qui era el pare dels meus fills? Sospiro i sospeso la seva urna amb les mans. L'Emil s'ha convertit en uns quilos de cendra. Parpellejo i penso de nou en la seva figura corpulenta, la seva cara quadrada amb els llavis estrets, els ulls marrons i enfonsats, les orelles lleugerament sortides, les celles negres i els pèls castanys i tossuts que tenia arreu. De vegades per fer broma li deia «el meu goril·la» amb la veu ben dolça perquè d'alguna manera també ho era, amb els seus moviments robusts i el seu pèl fosc: un goril·la humà. Torno a sentir com truca als nois i els pregunta amb interès com van les coses a la universitat, i la seva rialla entremaliada quan explica les seves bromes, que tant fan riure l'Stefan i en Joran. O la seva veu alegre amb aquell accent típic quan em pregunta quines creacions de xocolata he dissenyat avui al meu estudi. Em pensava que el coneixia tan bé, però va resultar que no, doncs. L'únic que sé amb certesa és que de la *seva* esperma van néixer els *meus* fills. Tota la resta podria ser tant veritat com mentida.

Em giro i amb la mà saludo els nois, que estan esperant el meu senyal al costat del cotxe. L'Stefan i en Joran duen roses blanques a les mans i parlen amb la Jelena, l'estudiant de Periodisme de Banja Luka que fa dues setmanes que em fa d'interpret i m'ajuda en la recerca.

—Deixarem anar el papa aquí! —crido tan fort com puc per ofegar el soroll de la cascada, i assenyalo el lloc on fa un moment he llençat la branca al riu.

L'Stefan aixeca el polze i tots dos se m'apropen caminant.

Fico el nas a l'urna ioloro. De seguida he d'esternudar. Déu meu. Així que això són les cendres del meu marit. M'ajupo, toco l'aigua un moment amb el dit índex, el fico a les seves cendres i aleshores em miro el dit gris. A qui estic deixant anar realment? Qui era? Els peus em rellisquen una mica i intento concentrar-me. L'Emil —perquè per a mi es continua dient Emil— m'ha portat fins aquí. Després de gairebé un any de dol, necessitava escapar-me d'aquell forat fosc. Amb aquesta cerimònia per deixar-lo anar volia asserenar-me l'ànima i respectar el seu suïcidi, perquè aquí és on hi ha el meu problema: fa un any que lluito amb la idea que es va degollar en aquell Camí amb el seu ganivet de caça iugoslau.

—No el reconeixeràs —m'havia advertit l'inspector francès abans de conduir-me al dipòsit de cadàvers de Rodés. L'Stefan em va passar el braç per l'espatlla i es va oferir a fer la identificació, però li vaig dir que no. Volia veure jo mateixa l'home que tenien allà i comprovar si era cert. No em podia creure que el meu Emil s'hagués suïcidat. Havia de ser un error. L'home d'aquella nevera era un altre, n'estava tan segura. Però el mort va resultar ser realment l'Emil. Era allà ajagut com si dormís. I, de sobte, vaig recordar les cicatrius que tenia a l'esquena i vaig sentir la necessitat de tocar-li les marques una vegada més. Amb una força inesperada, vaig girar aquell Emil rígid i vaig acaronar la pell rugosa. Tres parells de mans masculines em van agafar amb força i em van allunyar de la safata d'acer. No em permetien tocar-lo. Però jo ja havia notat el mosaic acanalat i la seva pell freda em deia la veritat. L'Emil era mort i jo ja mai més tornaria a eixugar-li els solcs de la pell amb la punta de la tovallola després d'una dutxa.

Com podia ser que no m'hagués adonat mai que estava cansat de la vida? M'havia concentrat massa en mi mateixa? En el meu món de xocolata? L'Emil sempre hi era, i de sobte ja no hi era.

Quan s'acostava el primer aniversari de la seva mort, vaig sentir una veu interior que m'instava a fer alguna cosa. No podia continuar d'aquella manera. M'havia de recompondre. Havia d'acceptar que ell havia anat a parar a un camí paral·lel que feia un revolt cap a la mort. Vaig començar a llegir llibres sobre el dol i vaig topar amb un estudi que descrivia l'efecte positiu d'una cerimònia per «deixar anar». Sí, és una bona idea, vaig pensar, i vaig fer una foto del resum i la vaig enviar als nois. *Deixarem anar el pare*, vaig escriure'ls en un missatge, i vaig demanar als meus homes si podien tornar a casa el cap de setmana per parlar-ne. Les classes ja s'acabaven i no hi havia res a fer a Amsterdam. Van venir i vam parlar del «gran deixar anar». L'Stefan i en Joran van ajudar-me a pensar-ho bé. On havia estat més feliç, el papa? Vam agafar els àlbums de fotos i vam fullejar el nostre passat mentre ploràvem. Vam començar pel naixement de l'Stefan, feia vint-i-un anys, a l'hospital de Heerlen. Segons l'Emil, aquell va ser un dels millors dies de la seva vida, però el lleig edifici del Zuyderland Medisch Centrum no ens va semblar el lloc adequat. Aleshores vam trobar les fotos de feia uns anys d'un viatge en canoa pel riu Ardecha, a França, i en Joran va suggerir que escollíssim les cascades prop del poble natal de l'Emil, a Bòsnia.

—Allà és on el pare jugava de petit, mare. Aquelles cascades també es veuen en una de les fotos que es va endur en la seva fugida. I recordes que quan érem a la vora de l'Ardecha de sobte es va agenollar i es va posar a plorar? Va dir que encara tenia records del riu del seu

poble. Va dir que hi va jugar de petit, molts estius seguits. Te'n recordes, mama?

Sí, la mama ho recordava bé, perquè vaig quedar en xoc quan vaig veure l'Emil així. Em vaig inclinar, el vaig agafar fort i em vaig posar a bressolar-lo. L'Emil es va recuperar i es va aixecar. Després em va besar intensament i em va dir entre llàgrimes que jo era el millor que li havia passat mai.

A part d'aquell moment al riu Ardecha, l'Emil parlava molt poc de la seva vida a Bòsnia. Massa guerra, deia. Jo, naturalment, en sabia els fets més rellevants i algunes anècdotes de la seva infantesa, però no gaire més. Fins la setmana passada encara em pensava que l'Emil era un refugiat de guerra bosniocroat que havia demanat asil a Alemanya la tardor de 1995. Sabia que havia aconseguit un permís de residència alemany. Vam haver de presentar aquests papers a l'ajuntament quan ens vam casar l'any 1998 i quan ell va sol·licitar la nacionalitat neerlandesa poc després. I també sabia que havia viscut horrors entre 1990 i 1995, perquè ho podia veure. Tenia un tall a la galta; també tenia cicatrius al pit, tocant a l'espatlla, i a l'esquena, i patia d'acúfens. El tinnitus el tenia des que una granada li havia esclatat al costat, li va dir a l'otorrino que vam visitar junts fa uns anys.

Així que vaig viatjar a Bòsnia per al *gran deixar anar*. Les dues primeres setmanes havia de fer un recorregut amb un guia pels llocs de la seva joventut, amb només tres fotografies com a brúixola. Els nois vindrien l'últim cap de setmana, per a la *cerimònia del deixar anar* al seu poble natal. Aquest viatge havia de ser el punt d'inflexió entre la meua vida amb l'Emil i la meua vida sense l'Emil. Vam escollir el seu aniversari com a data de commemoració, per així reforçar el caràcter simbòlic de l'acte. *Dei-*

xaria anar l'Emil al seu riu estimat, a les altes cascades, al seu poble natal, el dia del seu aniversari. Estava animada, malgrat la tristesa que encara m'oprimia, perquè ho estava fent bé. Però aleshores encara no sabia que allà hi deixaria anar un desconegut.

Em netejo el dit amb els pantalons curts i m'empasso el tros de xocolata gairebé fos. Jugo una mica amb la llengua entre els trossos de menta que vaig barrejar amb el cacau. El llibre deia que havia d'olorar, escoltar, mirar, sentir i tastar. Havia d'activar tots els sentits durant el Gran Moment. Fet.

I ara recordar. L'Stefan i en Joran són al meu costat amb la cara a vessar de llàgrimes. Els nois murmuren unes paraules sobre amor i adeu i em toquen l'espatlla. Planto els peus amb fermesa sobre els còdols i acarono l'urna amb les mans. Comencem. Inspiro i expiro. El meu cap torna a reproduir la pel·lícula de l'any passat, des d'aquell vespre del 6 d'agost. Seia davant del televisor amb el pijama posat quan va sonar el timbre, vaig arrossegar els peus fins a la porta i la vaig obrir. Dos agents em van mirar seriosos i em van preguntar si podien parlar amb mi un moment. A la taula de la cuina em van dir que el meu marit s'havia suïcidat, al Camí de Santiago prop de Conques. Un pelegrí l'havia trobat al matí. Vaig dir que era un error. El meu marit mai se suïcidaria. S'havien equivocat de casa.

Penso que hauria estat capaç d'afrontar millor la seva mort si s'hagués trencat el coll en una caiguda. Alguna cosa normal. El seu suïcidi no era normal. Encara estic lluitant amb el *perquè* de la seva mort. Com és possible que el meu marit ple de vida, que estava tan feliç d'haver

sobreviscut a aquell maleït càncer d'estómac, tot d'una es posés un ganivet contra la gola i fes força? I a més, mentre feia aquell Camí plàcid, i unes hores després d'un missatge de text en què em deia com m'estimava. No, no, vaig pensar quan els agents ja havien marxat, les persones que se suïciden, primer es deprimeixen i envien senyals. Hi havia alguna cosa que no encaixava. No li passava *res* al meu Emil. Estava en forma i alegre. Així que vaig anar fins a Conques i vaig dir a la policia francesa que no podia ser un suïcidi. Que l'havien forçat. Havien d'investigar, vaig renegar, i els vaig mostrar els seus missatges amb totes les emoticones i cors, però la conclusió va ser la mateixa. Havien dut a terme una àmplia investigació forense. L'Emil s'havia suïcidat. No n'hi havia cap dubte. Allà va començar la meua etapa erràtica.

Aixeco l'urna i faig unes passes cap al riu. Els nois em segueixen. L'aigua que flueix s'arremolina al voltant dels meus panxells nus i sembla que em vol arrossegar. Quan m'arriba als genolls, m'aturo. Aquí ja és prou lluny. Trontollant sobre els peus, em poso d'esquena al vent. M'ajupo, empenyo lleugerament l'urna sota l'aigua i l'inclino. Les cendres de l'Emil surten de l'urna i formen per un moment una veta fosca, fins que de seguida el riu se l'endú.

—Adeu, amor meu, Mielke —murmuro plorant.

—Adeu, papa —criden l'Stefan i en Joran a l'uníson, i deixen les roses sobre l'aigua. Ens agafem fort. Quan les flors i la veta grisa de l'Emil han desaparegut, poso l'esquena recta, agafo la tapa de la bossa i la torno a cargolar a l'urna. Caminem en silenci sobre els còdols que crui-xen fins que arribem al cotxe. La Jelena assenteix discre-

tament mentre ens mira, obre la porta i s'asseu al seient del darrere. La meua respiració és irregular, com si acabés de córrer una maratón. La cerimònia del *deixar anar* no ha servit de res, hòstia; el pànic em torna a envair. Obro el maleter, empenyo bruscament l'urna buida entre les nostres maletes i tanco el maleter amb un bon cop. Després vaig cap al costat del conductor i em poso al volant.

—Va tot bé, mama? —pregunta en Joran mentre obre la porta darrere meu—. Estàs tan... diferent.

—Sí. Ha estat intens per a mi. Ara mateix. Però he pres una decisió. —Deixo la bossa al costat del fre de mà.

—Una decisió? Què vols dir? —pregunta l'Stefan, i s'asseu al meu costat. Es gira cap a mi.

—Me'n vaig a França. —Fico la clau al contacte.

—A França? —pregunta l'Stefan mentre es posa el cinturó de seguretat.

—Què hi has d'anar a fer? —diu en Joran des de darrere mentre m'acaronava els rínxols.

—Faré el Camí del papa.